
PROGRAMY PRE MLÁDEŽ NA ROKY 2014 – 2020

SPRIEVODCA PRE ŽIADA TEĽOV¹

VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE

Mladá generácia obyvateľov Slovenskej republiky do 30 rokov veku predstavuje podstatnú časť obyvateľstva SR (37,4 %)². Táto skupina má špecifické potreby, ktoré je potrebné brať do úvahy v procese prípravy mladých ľudí na život a pracovnú dráhu. PROGRAMY PRE MLÁDEŽ vznikli na základe potreby štruktúrovanej a systematickej podpory takých aktivít mládeže, ktoré prispievajú k získavaniu kompetencií potrebných pre plnohodnotný spoločenský a pracovný život.

VÝCHODISKÁ

Vyhlasovateľom PROGRAMOV PRE MLÁDEŽ (ďalej len „programy“) je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej „ministerstvo“ alebo „MŠVVaŠ SR“). Zabezpečujú na základe príkazu ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky číslo 54/2013, ktorý nadobudol účinnosť dňa 10. októbra 2013, a to prostredníctvom príslušného odboru, ktorým je odbor mládeže a komunitárnych programov. Implementačným orgánom programov je IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže.

Programy vychádzajú zo Zákona č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení Zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o podpore práce s mládežou“).

Programy sú nástrojom ministerstva na plnenie cieľov aktuálnych a pripravovaných strategických dokumentov Vlády Slovenskej republiky pre oblasť politiky voči mládeži, ktoré zdôrazňujú potrebu väčšej investície do tých oblastí života mladých ľudí, ktoré sa ich týkajú.

V nadväznosti na politický rámec spolupráce v oblasti mládeže v Európskej únii programy podporujú ciele dokumentu „Stratégia EÚ pre mládež – investovanie a posilnenie postavenia mládeže“, ktorý Rada EÚ prijala dňa 27. 4. 2009³.

¹ Tento sprievodca sa zverejňuje spolu s výzvou na predkladanie žiadostí a registráciu oprávnených žiadateľov v rámci programu PODPORA mládežníckych organizácií, ako jej neoddeliteľná príloha.

Číslo výzvy PODPORA/R/2014.

² Štatistický úrad SR, 2012

³ Oznámenie komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Stratégia EÚ pre mládež – investovanie a posilnenie postavenia mládeže. Obnovená otvorená metóda koordinácie s cieľom riešiť výzvy a príležitosti týkajúce sa mládeže. Európska komisia, 2009, ďalej len „Stratégia EÚ pre mládež: Investovanie a posilnenie postavenia mládeže“ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0200:FIN:SK:PDF>

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY

Práca s mládežou je dôležitý nástroj na výchovu mladej generácie

Práca s mládežou je cieľavedomá činnosť, ktorá reaguje na potreby mladých ľudí a vedie k pozitívnemu rozvoju ich osobnosti. Je založená na princípe dobrovoľnej účasti mládeže, partnerského prístupu a vzájomného rešpektu. Jej úlohou je prispievať k zrelosti, nadchádzaniu životného smerovania a sebazpoznania jednotlivca aj skupiny. Realizujú ju pracovníci odborne pripravovaní na túto činnosť.

Neformálne vzdelávanie v práci s mládežou je cenný doplnok pôsobenia školy a rodiny

Neformálne vzdelávanie je vzdelávanie, ktoré prebieha mimo formálne vzdelávacie osnovy. Uskutočňuje sa na dobrovoľnom základe, má participatívny prístup zameraný na učiaceho sa a je úzko prepojené s jeho potrebami, cieľmi a záujmami. Neformálne vzdelávanie je cieleňé, štruktúrované a vedené tak, aby rozvíjalo osobnostné, sociálne a profesionálne zručnosti.

Mladí ľudia potrebujú silnejšie postavenie v spoločnosti

Aktivity a činnosti podporené v rámci programov majú uľahčovať mladým ľuďom ich začlenenie sa do spoločnosti, podporovať ich aktívne občianstvo a prispievať k ich zamestnateľnosti. Cieľom je podporovať mladých ľudí, aby boli aktívnymi občanmi, a to prostredníctvom zvýšenia ich účasti na občianskom živote a na činnostiach v komunite, zvýšenia ich participácie v systéme zastupiteľskej demokracie a podporovaním rôznych foriem vzdelávania, ktoré sa zaoberá problematikou participácie.

Tolerancia a vzájomný rešpekt je základom spolunažívania

Programy rešpektujú právo každého mladého človeka na starostlivosť zo strany štátu a na rovnaké zaobchádzanie. Sú založené na dodržiavaní a ochrane ľudských práv, vytváraní multikultúrnej spoločnosti a boji proti diskriminácii. Podporujú také aktivity a činnosti, ktoré rešpektujú kultúrnu rozmanitosť, rozvíjajú interkultúrne učenie prostredníctvom spoločných aktivít mladých ľudí z rôzneho kultúrneho, etnického alebo náboženského prostredia.

VŠEOBECNÉ CIELE PROGRAMOV

Programy sú nástrojom na zvyšovanie kompetencií (vedomosti, zručnosti a postoje) mladých ľudí v oblasti ich prípravy na ďalší život a na posilnenie ich postavenia v spoločnosti.

Všeobecné ciele programov sú:

- a) zvýšiť kompetencie mladých ľudí pri príprave na ich spoločenský a pracovný život,
- b) posilniť postavenie mladých ľudí v spoločnosti,
- c) prispievať k napĺňaniu cieľov aktuálnej národnej stratégie pre mládež,⁴
- d) prispievať k napĺňaniu stratégie EURÓPA 2020⁵ podporou mladej generácie ako základu modernej, vedomostnej a na znalostiach založenej spoločnosti,
- e) prispievať k napĺňaniu Stratégie EÚ pre mládež⁶, a to najmä v tematických oblastiach vzdelávanie, zamestnanosť, sociálne začlenenie, participácia a dobrovoľníctvo,
- f) prispievať k napĺňaniu Odporúčania Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých⁷, a to najmä v oblasti ďalšieho vzdelávania,
- g) prispievať k napĺňaniu cieľov dokumentu „Budúcnosť mládežníckej politiky Rady Európy: AGENDA 2020“⁸, a to najmä prostredníctvom rozvoja mládežníckej politiky, práce s mládežou a výskumu v oblasti mládeže.

ŠPECIFICKÉ CIELE PROGRAMOV

Špecifické ciele programov sú:

- a) rozvíjať kvalitu v práci s mládežou prostredníctvom podpory národných a nadregionálnych občianskych združení detí a mládeže (ďalej len „mládežnícke organizácie“), ktoré pracujú na členskom princípe a systematicky a pravidelne pracujú s mládežou,
- b) napĺňať priority aktuálnej národnej stratégie pre mládež prostredníctvom projektovej činnosti,
- c) rozvíjať zastupiteľskú demokraciu a reprezentáciu mládeže na úrovni regiónov a na celoštátnej úrovni,
- d) rozvíjať činnosť servisných a klientsky orientovaných organizácií v oblasti práce s mládežou na nadregionálnej a celoštátnej úrovni,
- e) zabezpečovať tvorbu a rozvíjať mládežnícke politiky a prácu s mládežou na miestnej a regionálnej úrovni,
- f) zabezpečiť potrebné dôkazy (dokumenty, údaje a názory), ktoré budú slúžiť ako podklady pre tvorbu modernej mládežníckej politiky a zdôvodnenie jej realizácie.

⁴Aktuálna národná stratégia je dokument Kľúčové oblasti a akčné plány štátnej politiky SR voči mládeži na roky 2008 – 2013, pripravovaná je Stratégia SR pre mládež je na roky 2014 - 2020

⁵EURÓPA 2020 Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu

⁶Stratégia EÚ pre mládež – investovanie a posilnenie postavenia mládeže na roky 2010 – 2018

⁷Úradný vestník Európskej únie C 120/1 zo dňa 26.4.2013

⁸Deklarácia 8. Konferencie ministrov Rady Európy zodpovedných za mládež, Kyjev, Ukrajina, Október 2008

SLOVNÍK POJMOV

Mládežnícka politika je taká politika štátu, vyššieho územného celku, mesta alebo obce, ktorá sa zameriava na mládež a prijíma opatrenia, týkajúce sa rôznych oblastí života mládeže.

Participácia je aktívne zapojenie mladých ľudí a organizácií pôsobiacich v oblasti práce s mládežou do dialógu, ovplyvňovania a spolurozhodovania o veciach, ktoré sa týkajú života mladých ľudí na národnej, regionálnej a miestnej úrovni.

Reprezentácia mládeže je zastupovanie mládeže s cieľom hájiť záujmy mladých ľudí a presadzovať opatrenia, ktoré pozitívne ovplyvnia ich život, či už prostredníctvom organizácií pracujúcich s mládežou, alebo ako aktívny jednotlivec.

Dobrovoľníctvo v práci s mládežou je slobodne zvolená činnosť mladých ľudí v prospech iných bez nároku na finančnú odmenu, ktorá pozitívnym spôsobom formuje osobnosť človeka vykonávajúceho túto službu a pomáha ľuďom alebo skupinám, na ktorých je zameraná.

Interkultúrne učenie rozvíja kompetencie, ktoré umožňujú mladým ľuďom vnímať a rozumieť rozmanitosti iných kultúr, objavovať a rešpektovať iné pohľady na svet pri hlbšom uvedomovaní si svojej vlastnej kultúrnej identity.

Servisné organizácie fungujúce na klientskom princípe sú také organizácie, ktoré nepracujú s dobrovoľníkmi a so svojimi klientmi na báze členstva v organizácii, ale ponúkajú im rôzne služby ako vzdelávanie, poradenstvo, informácie a pod.

Mládež s nedostatkom príležitostí je taká mládež, ktorá z rôznych dôvodov nemá na svoj osobnostný rozvoj rovnaké podmienky ako väčšina mládeže v spoločnosti. Nedostatok príležitostí môže byť spôsobený vzdelanostným, sociálnym, kultúrnym, zdravotným (fyzickým a psychologickým), ekonomickým alebo geografickým znevýhodnením.

- Sociálne a kultúrne prekážky: mladí ľudia čeliaci diskriminácii pre príslušnosť k pohlaviu, etniku, náboženstvu, pre sexuálnu orientáciu, postihnutie atď. mladí ľudia s obmedzenými sociálnymi zručnosťami alebo asociálnym alebo riskantným sexuálnym správaním; mladí ľudia v zložitých situáciách; (bývalí) mladí delikventi; (bývalí) narkomani a alkoholici; mladí rodičia a/alebo slobodní rodičia; sirotky; mladí ľudia z rozvrátených rodín; mladí imigranti, utečenci alebo ich potomkovia; mladí ľudia patriaci k národnostnej alebo etnickej menšine; mladí ľudia s problémami začleniť sa pre jazykovú alebo kultúrnu bariéru.
- Ekonomické prekážky: mladí ľudia s nízkym životným štandardom, nízkym príjmom, závislí na sociálnej podpore štátu; dlhodobo nezamestnaní alebo chudobní; mladí ľudia bez domova, zadlžení alebo s finančnými problémami.
- Zdravotné prekážky: mladí ľudia s mentálnym (intelektovým, kognitívnym postihnutím, poruchami učenia), telesným, sensorickým alebo iným postihnutím; mladí ľudia s chronickými zdravotnými problémami, vážne chorí alebo vážne psychicky chorí.
- Vzdelanostné prekážky: mladí ľudia s poruchami učenia; neukončenou povinnou školskou dochádzkou; nízkou kvalifikáciou; mladí ľudia so slabými školskými výsledkami.

- Geografické prekážky: mladí ľudia z odľahlých alebo vidieckych oblastí; mladí ľudia žijúci v okrajových regiónoch; mladí ľudia z problémových mestských častí; mladí ľudia z oblastí s nedostatočnou infraštruktúrou (obmedzená verejná doprava, slabá vybavenosť, málo obývané oblasti).

Zastupiteľská demokracia je druh demokracie, kde si občania volia svojich zástupcov, ktorí potom v ich mene a záujme rozhodujú. Na Slovensku sa využíva na národnej, regionálnej i miestnej úrovni riadenia a spravovania štátu.

PROGRAM PODPORA MLÁDEŽNÍCKÝCH ORGANIZÁCIÍ

CIELE PROGRAMU

Program PODPORA mládežníckych organizácií je zameraný na:

- a) zvyšovanie kvality práce s mládežou prostredníctvom podpory rozvoja činnosti mládežníckych organizácií, ktoré pracujú na členskom princípe a vykonávajú pravidelnú a systematickú prácu s mládežou,
- b) posilnenie strategického rozvoja mládežníckych organizácií ako dôležitého aktéra systému práce s mládežou a mládežníckej politiky,
- c) vytváranie príležitostí pre aktívne zapojenie mládežníckych organizácií do naplňovania cieľov aktuálnej národnej stratégie pre mládež,
- d) vytvorenie podmienok na cieľavedomý a systematický rozvoj kľúčových kompetencií mladých ľudí v prostredí mimo školy a rodiny prostredníctvom špecifických činností mládežníckych organizácií,
- e) rozvoj kompetencií mládežníckych vedúcich a pracovníkov s mládežou,
- f) vytváranie príležitostí pre dobrovoľnícke aktivity (najmä aktivity mladých vedúcich a mládežníckych vedúcich).

OPRÁVNENÉ AKTIVITY

- a) pravidelne sa opakujúce aktivity pre mládež,
- b) pobytové podujatia pre mládež (t.j. viacdňové podujatia),
- c) jednorazové podujatia mládež,
- d) dobrovoľnícke aktivity mládeže,
- e) vzdelávacie aktivity pre členov oprávneného žiadateľa,
- f) vzdelávacie aktivity pre pracovníkov s mládežou, mládežníckych vedúcich a mladých vedúcich,
- g) informačné kampane a iné podujatia zamerané na zvýšenie informovanosti verejnosti o aktivitách, prioritách alebo záujmoch oprávneného žiadateľa,
- h) publikačná činnosť,
- i) organizačné, administratívne a iné činnosti súvisiace s vyššie uvedenými činnosťami,
- j) iné aktivity, ktoré priamo súvisia s cieľmi programu.

OPRÁVNENÉ CIEĽOVÉ SKUPINY

Cieľovou skupinou aktivít je mládež podľa § 2 písm. a) a b) zákona o podpore práce s mládežou. Špeciálna pozornosť sa venuje mládeži vo veku 15 až 17 rokov a mládeži, ktorá sa nachádza v inej situácii v porovnaní s väčšinou populáciou (pozri § 3 zákona o podpore práce s mládežou). Cieľovú skupinu osôb v súlade s § 2 písm. c), d) a e) zákona o podpore práce s mládežou ďalej tvoria mladí vedúci, mládežnícki vedúci a pracovníci s mládežou. Iní dospelí účastníci sú cieľovou skupinou aktivít len v súvislosti s rozvojom spolupráce so zástupcami inštitúcií z iných sektorov. Cieľovou skupinou informačných kampaní a iných informačných aktivít oprávnených žiadateľov je aj široká verejnosť.

OČAKÁVANÝ DOPAD PROGRAMU

Očakávaný dopad na cieľovú skupinu mládeže

- Vytvorenie podmienok pre cieľavedomý a systematický rozvoj kľúčových kompetencií (s dôrazom na občianske a sociálne kompetencie) mladých ľudí v prostredí mimo školy a rodiny prostredníctvom špecifických činností mládežníckych organizácií.

Očakávaný dopad na cieľovú skupinu pracovníkov s mládežou, mladých a mládežníckych vedúcich

- Rozvoj kompetencií tých, ktorí sa venujú skupinám detí a mládeže v rámci štruktúr oprávnených žiadateľov.²⁴
- Vytvorenie príležitostí pre dobrovoľnícke aktivity, a to najmä pre mladých vedúcich a mládežníckych vedúcich.

Očakávaný dopad na subjekty v práci s mládežou (občianske združenia, školské zariadenia, centrá mládeže a i.)

- Vytvorenie podmienok pre strategický rozvoj mládežníckych organizácií a rozvoj kvality ich činnosti.

Očakávaný dopad na prácu s mládežou a mládežnícku politiku

- Zvyšovanie kvality práce s mládežou a strategický rozvoj dôležitého aktéra mládežníckej politiky.

²⁴Pozri *Kompetenčný profil pracovníka s mládežou, mládežníckeho vedúceho a mladého vedúceho na https://www.iuventa.sk/files/documents/publik%C3%A1cie/metodick%C3%A9%20materi%C3%A1ly/particip%C3%A1cia/zs_pracovnik%20s%20mladezou.pdf*